

Bilaga 3.

SKÖTSELPLAN FÖR OL-NILSKOJANS NATURRESERVAT

Innehåll

Beskrivningsdel

1. Syftet med naturreservatet och naturvårdsförvaltningen
2. Beskrivning av bevarandevärden
 - 2.1 Administrativa data
 - 2.2 Områdesbeskrivning
 - 2.3 Beskrivning av prioriterade bevarandevärden
 - 2.4 Bevarandevärden för friluftsliv
 - 2.5 Natura 2000
 - 2.6 Åtgärdsprogram för hotade arter
3. Källförteckning

Plandel

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder
5. Anordningar för information och friluftsliv
6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder
7. Uppföljning
 - 7.1 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd
8. Renhållning
9. Utmärkning av naturreservatets gräns
10. Tillsyn
11. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Skötselplanen bör revideras vart tionde år. Resultat och erfarenheter från genomförda skötselåtgärder och ny kunskap kan påkalla en tidigare revision.

BESKRIVNINGSDDEL

1. SYFTET MED NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Syftet med Ol-Nilskojans naturreservat är att bevara de värdefulla livsmiljöerna *Västlig taiga* (9010), *Rikkärr* (7230), *Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ* (7160), *Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* (7140) och *Näringsrik granskog* (9050) (enligt EU:s naturtypsklassificering) med tillhörande naturliga processer och successioner, samt de växt- och djursamhällen som är karaktäristiska för dessa livsmiljöer, i gynnsamt tillstånd. Detta innebär också att utbredningen av dessa naturtyper i framtiden minst ska motsvara nuvarande areal, vilket är av stor betydelse för t.ex. hönsfåglar och hackspettar enligt EU:s fågeldirektiv, kryptogamer, kärlväxter och vedlevande insekter. Syftet är också att rörligt friluftsliv ska kunna bedrivas i området utan att naturvärdena tar skada.

Vissa delar av området har ett naturtillstånd som kräver en naturvårdsstrategi som gör avsteg från så kallad fri utveckling. De åtgärder som krävs för att göra verklighet av syftena kan delas in i 2 olika kategorier:

1. Fri utveckling inom vissa delområden
2. Riktade skötselåtgärder för att tillskapa död ved.

2. BESKRIVNING AV BEVARANDEVÄRDENA

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Ol-Nilskojan
Skyddsform	Naturresevat
Län	Jämtland
Kommun	Strömsund
Församling	Lidsjöberg
Markägare	Staten (Naturvårdsfonden)
Fastigheter	Lidsjöberg 1:9
Areal	161.7 ha
Sitecode i nätverket Natura 2000	SE0720431
Förvaltare	Länsstyrelsen
Markslag och naturtyper (ha); Västlig taiga (9010)* Rikkärr (7230) Örtrik granskog (9050) Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140) Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ (7160)	30 ha 10 ha 3.5 ha 10 ha
Prioriterade bevarandevärden; Markslag Naturtyper Strukturer Växt och djursamhällen Arter (27 rödlistade) Friluftsliv	Skog Se ovan Död ved Kärlväxter, vedsvampar, lavar och mossor Upplevelse

* Prioriterad naturtyp enligt EU:s habitatdirektiv för Natura-2000

2.2 Områdesbeskrivning

Området är beläget ca 5,5 mil nordnordväst om Strömsund, 4 km nordost om samhället Lidsjöberg.

Området utgör en del av Lidsjöbergets nordostsluttning och dess lägsta del återfinns i nordöstra delen på 350 meters höjd över havet. Den högsta punkten återfinns i områdets sydvästra del och ligger på 420 m.ö.h. I norra delen av området rinner en ca 2 meter bred bäck som kan sägas ligga i en dalgång mellan Lidsjöberget och Harrsjöberget. Bäckens flöde går österut där den rinner ut i Fånån. Skogen utgörs i norra delen av en mosaik av gamla granskogsholmar med omgivande myrstråk, och i södra delen av gammal granskog på fastmark. Skogen har genomhuggits någon gång under mitten av 1900-talet men sedan dess har inga ingrepp gjorts.

Berggrunden utgörs i de lägre delarna av Föllingegråvacka, medan Kläppeskiffer och Vemdalskvartsit skall finnas i de övre delarna. Jordarten är främst sandig-moig morän.

Norra delen

Detta utgörs av delområdena A1 och A2 samt skogsområdet norr om bäcken ingående i en mosaik av granskogsdominerade holmar omgärdade av myrar samt ingående rikkärr. Skogen är flerskiktad och olikåldrig och de äldsta träden är runt 150 år men det finns några mindre partier med något yngre skog ca 100-120 år. I området finns spår av äldre avverkningar i form av gamla murkna och ibland mossöverväxta stubbar, uppskattningsvis 40-50 år gamla. Bäckens bäverdämd i västra delen med rikligt med döda granar och bävergnagda och fällda björkar. Gnagspårerna är dock några år gamla och det är inte säkert att bävern fortfarande är aktiv. Längre nedströms omgärdas bäcken till stor del av öppen myr medan den i östra delen kantas av klenvuxen granskog inslag av björkar och enstaka spärrkroniga gamla tallar. På myrarna finns rikkärrsväxter som björnbrodd *Tofieldia pusilla*, dvärglumner *Selaginella selaginoides* och brudsporre *Gymnadenia conopsea* samt i bottenskiktet gyllenmossa *Tomentypnum nitens* och piprensarmossa *Paludella squarrosa*. Andra vanliga växter på myrarna är snip, dvärgbjörk, strätta och vattenklöver. Det förekommer på flera ställen sumpskogspartier mellan myrarna och fastmarksskogen med klenvuxna granar, björkar, gråalar och videbuskar. Här växer bl.a. i de blötare partierna fjällskräp, kråklöver, och flaskstarr och närmast fastmarksskogen, ormbär.

Mellan bäcken och vägen i norra kanten av delområdet finns en 120-150 årig flerskiktad granskog med en del färska och enstaka äldre lågor av gran. En del torrträd av gran förekommer, framför allt närmast bäcken. Lövinslaget är lågt, i form av enstaka björkar. Bitvis förekommer fuktiga partier med vitmossor och skogsfräken men mestadels är marken frisk med fältskikt av blåbärstyp. Det är gott om hänglavar i denna del.

I nordvästra delen strax söder om bäcken finns ett litet sumpskogsparti med högt inslag av björk, ca 40 %, och för övrigt gran. På en murken björkstubbe växer smalskaftslav *Cybebe gracilentia* (VU). Granarna är senvuxna och gamla, upp till 150 år, klädda med hänglavar, främst *Bryoria* spp. Granarna hyser också ovanliga arter, som liten sotlav *Cyphelium karelicum* (VU) och kavernularia *Cavernularia hultenii* (VU). Kärlväxtfloran består i de fuktigaste partierna bl.a. av älgört, midsommarblomster, brudborste, kärrfibbla, kabbeleka, kråklöver, kärrfräken och skogsfräken.

Granskogen söder om bäcken är områdets mest påverkade. Skogen är sedan tidigt 1900-tal relativt hårt uthuggen och det är ont om död ved och lövinnehållet är mindre än 2 %. Virkesförrådet når aldrig över 150 m³/ha i denna del. Granarna är mestadels av kläna dimensioner och de grövsta är upp till 35 cm i diameter och 15-20 m höga. Garnlav *Alectoria sarmentosa* och tagellavar *Bryoria* spp. förekommer tämligen sparsamt. Det finns färska spår av tretåig hackspett på granarna. Björkarna är dock så gott som uteslutande äldre, däremot är förnygring av löv svag. På barkuppfläktade björkhögstubbar växer rödbrun blekspik *Sclerophora coniophaea* (NT), nordlig nållav *Chaenotheca laevigata* (NT) och brunpudrad nållav *C. gracillima* (NT). Fältskiktet är av blåbärstyp med fläckar av låg- och högrötsvegetation.

Enstaka äldre aspar förekommer. De flesta asparna är liksom de grövsta granarna ca 30-35 cm i diameter med någon enstaka asp upp till 50 cm i diameter. På en av de klenare asparna växer liten aspgelélav *Collema curtisporum* (VU). Stor aspticka *Phellinus populicola* (NT)

påträffades på en grov död asp. På en lutande grov död gran växer vedtrappmossa *Anastrophyllum hellerianum* (NT). Lavskrikor observerades.

Fältskiktet domineras ofta av blåbärsris. Även här finns färska hackspår av tretåig hackspett. Färsk spillning av björn påträffades också.

Södra delen

Den södra delen omfattas av delområdena A3, A4 samt B. Delområde B utgörs av områdets värdekärna. Provbörning av enstaka trädindivider visade på trädåldrar kring ca 200 år. Boniteten är medelgod. De grövsta träden är upp till 35-40 cm i diameter och 15-20 m höga. I centrala delen förekommer mycket rikligt med granlågor i olika stadier av nedbrytning. Däremot är mängden torrträd betydligt lägre. Troligtvis har ingen omfattande genomhuggning gjorts i detta område. De fåtal stubbar som finns verkar vara lika gamla som i områdets norra del. Det finns gott om hänglavar, främst garnlav. Några små vätar finns i områdets västra del. I fältskiktet dominerar blåbär med inslag av hönsbär och fläckvis lågörtvegetation med ekbräken, ekorrbär och harsyra. Det förekommer många rödlistade vedsvampar på granlågorna: rosenticka *Fomitopsis rosea* (NT), lappticka *Amylocystis lapponica* (NT), gräddticka *Perenniporia subacida* (NT), harticka *Inonotus leporinus* (NT), rynkskinn *Phlebia centrifuga* (NT), taigaskinn *Laurilia sulcata* (VU) och doftskinn *Cystostereum murraini* (NT). Detta indikerar att tillförseln av nya substrat har varit kontinuerlig i detta område. På stammen på en del gamla granar växer mjölig dropplav *Cliostomum leprosum* (VU), och på grenar av gran finns enstaka fynd av norsk näverlav *Platismatia norvegica* (VU).

Delområdets högre belägna delar är bördig gammal granskog med små vattensamlingar, mer eller mindre permanenta. Kärlväxtfloran i den bördiga granskogen omfattar arter som stormhatt, kransrams, skogsrör och lundelm *Elymus caninus*. I surdråg i bergslutningens övergång mot myren hittades finbräken *Cystopteris montana*, sumparv *Stellaria crassifolia*, lappranunkel, tvåblad *Listera ovata* och spädstarr *Carex disperma*.

På videbuskar i kanten av en vät växer ferskvattenlav *Fuscopannaria confusa* (VU).

Den märkligaste svampen, lik ett trassligt svart snöre som legat i press under något tungt, hittades på säl av Johan Nitare och bestämdes av pyrenomycetspecialisten Thomas Laessle i Köpenhamn till *Glonium graphicum* (Fr) Duby. Den tillhör familjen Hysteriaceae och är mycket sällan noterad i Sverige.

I den centrala delen finns inslag av gamla sälgar, björkar och enstaka asp samt spridda lövträdslågor. Lågörtvegetation dominerar men högorter som nordisk stormhatt och tolta finns i mindre fuktstråk. Utanför värdekärnan i delområdets sydvästra och sydöstra del har skogen genomgått en hårdare huggning och här är andelen död ved lägre.

2.3 Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

I reservatet finns naturtyperna *Västlig taiga* (9010), *Rikkärr* (7230), *Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ* (7160), *Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr* och *gungflyn* (7140) samt *Näringsrik granskog* (9050) enligt EU:s habitatdirektiv och området är ett bidrag till det europeiska nätverket "Natura 2000". Objektet omfattas därför av MB 7 Kap 28-29 §§ samt Förordnande om områdesskydd 16-20 §§. Länsstyrelsen har därmed ett ansvar enligt detta direktiv att säkerställa att gynnsamt tillstånd bibehålls eller återställs för utpekade livsmiljöer och arter. Området har stor betydelse för bevarandet av den biologiska

mångfalden i regionen och Länsstyrelsen gör bedömningen att områdets naturkvaliteter endast kan bevaras och utvecklas genom ett formellt skydd.

De högsta naturvärdena är knutna till förekomsten av gran som är det dominerande trädslaget. Inslaget av lövträd är lågt. Den egentliga värdekärnan finns i delområde B i form av gammal, relativt opåverkad granskog, med rik tillgång på död ved främst i form av granlågor i olika stadier av förmultning. Här finns också merparten av funna rödlistade arter.

Totalt har 27 rödlistade arter identifierats i området, varav 9 som sårbara (VU) samt 18 stycken som missgynnade (NT). Dessutom förekommer 15 kända arter inom kategorierna signalarter och mindre allmänna. Totalt ger detta 42 arter och där flertalet arter är anpassade till olika successionsstadier efter återkommande störningar. Se artlista.

2.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Länsstyrelsen bedömer att området i dagsläget knappast får en förhöjd besöksfrekvens på grund av reservatsbildning. Dock är objektet lättbesökt på grund av skogsbilvägen som utgör reservatets nordligaste gräns. Skogsmarken är dessutom vandringsvänlig.

2.5 Natura 2000

Följande naturtyper som ingår i habitatdirektivet i Natura 2000 finns representerade i området.

Västlig taiga (9010, prioriterad naturtyp) 30 ha

Örtrik granskog (9050) 3.5 ha

Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140) 10 ha

Rikkärr (7230) 10 ha

Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ (7160)

Justering av de olika naturtypernas arealer kan komma att ske efter avslutad basinventering.

Fågelarter ingående i EU:s fågeldirektiv/Annex 1 som observerats eller där spår av arten observerats i området: A 108 *Tetrao urogallus* tjäder. A 104 *Bonasa bonasia* Järpe. A 241 *Picoides tridactylus* Tretåig hackspett. A 236 *Dryocopus martius* Spillkråka.

Ingående arter enligt EU:s artdirektiv/Annex 2.1972 *Ranunculus lapponicus* lappranunkel

2.6. Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)

I området finns en art ingående i "Åtgärdsprogram för hotade arter" (ÅGP).

Liten aspegelelav/*Collema curtisporum*.

3. KÄLLFÖRTECKNING

- ♦ "Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker 2002" Naturvärdesinventering.
- ♦ Länsstyrelsen i Jämtlands län 2002/2007. Fältbesök / kompletterande inventering och reservatsavgränsning. Ulrika Nordin, Fredrik Jonsson, Göran Eriksson

PLANDEL

4. SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

Naturreservatet har indelats i 5 skötselområden, A1-A4 + B.

Skötselområdena A1 – A4 (A1= 20.0 ha A2= 9 ha. A3=19 ha. A4=18 ha).

Västlig taiga. Totalt 66 ha.

Ingående skötselområden är grandominerade men strukturellt svaga. Skötselåtgärden bör variera i tid. Lämpligtvis utförs skötselåtgärderna i A1-A4 med 3-5 års mellanrum.

Bevarandemål:

Areal

Arealen Västlig taiga skall vara samma som vid utpekandet d.v.s. minst 66 hektar.

Struktur och funktion

- Endast inhemska trädslag får förekomma.
- Ingen eller försumbar påverkan på hydrologin från t.ex. markavvattning.
- Skogen ska vara flerskiktad och/eller olikåldrig.
- Död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier skall förekomma med minst 40 m³ (nedre tröskelvärde 30 m³) per hektar, alternativt 20 % (nedre tröskelvärde 15 %) av virkesvolymen/ha.
- I genomsnitt skall 25-30 % av den döda veden vara stående.

Typiska arter

- Populationerna av de i området kända typiska arterna skall vara livskraftiga på lång sikt. Uppföljningsbara typiska arter saknas dock för närvarande men kommer att pekas ut i samband med bevarandeplanernas (Natura 2000) revidering.

Skötselåtgärder

I avvaktan på att Naturvårdsverkets vägledning/strategi för skötsel har fastställts kommer inte några skötselåtgärder att utföras.

Skötselområde B. Västlig taiga. Totalt 30 ha.

Utgörs av områdets ingående värdekärna med dominans av gran.

Bevarandemål

Areal

Arealen Västlig taiga skall vara av samma omfattning som vid tidpunkten för utpekandet d.v.s. cirka 30 ha.

Struktur och funktion

- Endast inhemska trädslag får förekomma.
- Ingen eller försumbar påverkan på hydrologin från t.ex. markavvattning.
- Skogen ska vara flerskiktad och/eller olikåldrig.

- Död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier skall förekomma med i genomsnitt minst 40 m³ (nedre tröskelvärde 20 m³) per hektar, alternativt 20 % (nedre tröskelvärde 15 %) av virkesvolymen/ha
- I genomsnitt cirka 20-30 % av den döda veden skall vara stående.

Typiska arter

- Populationerna av de i området kända typiska arterna skall vara livskraftiga på lång sikt. Uppföljningsbara typiska arter saknas dock för närvarande men kommer att pekas ut i samband med bevarandeplanernas (Natura 2000) revidering.

Skötselåtgärder

Nuvarande tillstånd skiljer sig inte nämnvärt från ovanstående beskrivet bevarandemål och delområdet lämnas därmed för fri utveckling.

5. ANORDNINGAR FÖR INFORMATION OCH FRILUFTSLIV

Rörligt friluftsliv skall kunna bedrivas. Friluftslivets intresse skall dock underordnas intresset att bevara naturkvaliteerna. Informationstavlor med information om reservatet och skötselåtgärder skall sättas upp enligt skötselplankarta. Hänvisningstavlor skall sättas upp på strategiska platser längs befintliga vägar (se skötselplan). En mindre parkering för 2-3 bilar bör anläggas på lämplig plats utmed befintlig skogsbilväg. Aktuell information om reservatet skall finnas på Länsstyrelsens hemsida.

Åtgärder

Hänvisning- och informationstavlor placeras enligt skötselplankarta. Anläggande av en mindre parkeringsplats ska göras i samråd mer markägare.

6. SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Igångsättande av åtgärder (år) avser år efter att reservatet vunnit laga kraft

I avvaktan på att Naturvårdsverkets vägledning/strategi för skötsel har fastställts kan tabellen nedan eventuellt behöva kompletteras vid ett senare tillfälle.

Skötselåtgärder	År	Var	Prio	Kostnad/Finansiering
Upphuggning och markering av reservatets gränser	1		1	förvaltningsanslag
Inga åtgärder		Område B		
Informations- och hänvisningstavlor	1	Enligt skötselplankarta	1	förvaltningsanslag
Parkeringsplats	2	Samråd med markägare	2	förvaltningsanslag
Tillsyn	Löpande		2	förvaltningsanslag

7. UPPFÖLJNING

Naturvårdsförvaltaren eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare dokumenterar utförda skötselåtgärder, tillsyn över föreskrifter, uppföljning av skötsel- och bevarandemål. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för finansiering av planerade och utförda skötselåtgärder.

7.1 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL OCH GYNNSAMT TILLSTÅND

I avvaktan på att Naturvårdsverkets vägledning/strategi för skötsel har fastställts kommer uppföljningsparametrar att bestämmas vid ett senare tillfälle.

<i>Skötselområde</i>	<i>Parametrar</i>	<i>Prioritet</i>	<i>Årtal efter åtgärd</i>

8. RENHÅLLNING

För renhållning i terrängen svarar naturvårdsförvaltaren.

9. UTMÄRKNING AV NATURRESERVATETS GRÄNS

Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

10. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren skall utföra fortlöpande tillsyn av reservatet.

11. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Staten bekostar utmärkning av reservatets gränser, tillsyn, och löpande underhåll.

